

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

..... ΜΙΑ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΟΥ ΒΗΛΑΡΑ
.....

Ο Ίωάννης Βηλαράς φοιτητής της 'Αατρικής στην 'Ιταλία. Ο έρωσ του με μια Έλληνοπούλα της Βενετίας. Οι Αυστριακοί τον συλλαμβάνουν για να τον παραδώσουν στους Τούρκους. Ο πατέρας της κόρης 'Αλεξάνδρος Γερσπάνος και ο Βηλαράς. Πώς την εγλύτωσε ο ποιητής. Ο Βηλαράς στα Γιάννενα, στην αούλη του 'Αλή Πασά, κ.τ.λ.

ΤΗ Ζωή του Ίωάννου Βηλαρά — του περίφημου ματρώ του 'Αλή Πασά και ματρώ και γραμματικώ «Π» ο υ κ η κ η ζ γ λ θ σ ι ρ — έπάζει μιά δραματική περιπέτεια.

Κατά το 1797, όταν η Αυστριακή Κυβέρνησις παρέδωσε στους Τούρκους για να διακατοθούν, τὸ Ρήμα Φεριάο και τούς επαύτους του, εινάγοντες επίσης από τη Βενετική 'Εξουσία άλλος 'Ελληνας ποιητής και θεατρικός πατριώτης, ο νεαρός Ηπειρώτης Ίωάννης Βηλαράς. Στά Ιστορικά αρχεία της Βενετίας σώζεται ακόμα ο σχετικός με τὴν αναχώρησιν αὐτοῦ έγγραφο τοῦ 'Αγίου Γεωργίου, καθ' ἑξῆς τοῦ ἔτους 1797.

Από τὸ 1794, ο Βηλαράς βρισκόταν στην 'Ιταλίαν Πόλι Πάδοβα, σπουδάζοντας 'Ιατρική στο ἄνοικτό της Πανεπιστήμιου. Μιὰ τριὰ ἔτη πῆγε στή γαυτοική Βενετιά.

Ήταν ἡ ἐποχὴ ποὺ τ' ὄνομα τοῦ Ναπολέοντος Βοναπάρτη, γερμάνου ὀλοκλήρου τὴν 'Ιταλίαν, εἶχε γίνει παντόσημο με τὴ γαυτὴ, τὸ μεγαλύτερο καὶ τὴ δόξα. Τὰ στρατιώ-

τά τὸ γερόφραμα ποὺ ἀναγέγραψε, φαίνεται ὅτι ὁ Βηλαράς καὶ οἱ σύντροφοί του, ἀνέναντος γὰ περὶ τὴ ἰσχύα τῶν γεγονητόν κα' ἄλλα μὴ γὰ μὴν ἐπιπέσαν τὴν προσοχὴ τῆς ἀστυνομίας τῶν Αὐστριακῶν ποὺ εἶχαν καταλάβει τὴ Βενετιά, κατέφευγαν σ' ἓνα ἄλλο χωριό, στὸν «Λέτοκρότομα», ποὺ βρισκόταν σ' ἀμυρὴ ἀπόστασι ἀπὸ τὴν 'Ελληνική ἐκκλησία τοῦ 'Αγίου Γεωργίου...

Οἱ ὁμοφρονεῖς τοῦ Βηλαρά ποὺ καλλιεργοῦσαν τὴς ἐπαναστατικῆς ἰδέας, ἦσαν 'Ελπιανοὶ οἱ περισσότεροί. Ἀρχιὰ τοὺς εἶχαν τὸν Κεφαλλονίτη Ίωάννη Κρησά, ἄρθροτο μοναχικοῦ ἔθους καὶ εὐφυΐας.

Ἡ φιλελεύθερος ὁμοσ αὐτῆς συγκροτήσεως ἐπρωτεύεσαν τέλος τὴς ἰσχυρῆς ἀστυνομίας, ἡ ὁποία συνέλαβε τὸν Κρησά καὶ τὸ Βηλαρά. Οἱ σὺλληθέντες ἀπενομήσαν καὶ ὑπεβλήθησαν σ' ἀστυφῆς ἀνακρίσεις. Ἀπὸ τὸ γερόφραμα δὲ γίνεται φανερόν, ὅτι οἱ δύο 'Ελληνεσ πιστώτες θὰ λυθάναν τὴν τραγική τέρη τοῦ Ρήμα καὶ τὸν σύντροφον του, παραδιδόμενοι στοὺς Τούρκους, ἄλλὰ εἶχαν καλύτερη ἰδέαν, γιατί ὁ λόγος ἦτορ ἐπὶ τῆς Βενετίας ὁ Ναπολεὼν Βοναπάρτης καὶ τοὺς ἀπειροθέτους. Ὡστόσο, εἶχαν τὸ ἔκτατο γὰ τοὺς ἀπαιτούμεν...

Από τὸ γερόφραμα τῆς ἀνακρίσεως τῶν δύο αὐτῶν 'Ελλήνων, βγαίνει ακόμα κα' ἓνα πομπικὸ ἀποθραυστικὴ φέροντα. Τὸ εὐατήριο διαβὰ ποὺ εἶχε τραβήξει τὸν Ίωάννη Βηλαρά ἀπὸ τὴν ἐπιστημονική Πάδοβα στήν ἔρημ Βενετιά, ἦταν ὁ ἔρωσ.

Η ΠΡΩΤΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ 21

γε γάνει ἀνακαταχτήτῃ ἢ δύνανται τὸν ἴδιον τῆς μεγάλης Γαλλικῆς 'Επαναστάσεως εἶχαν παρασέβῃ κα' ἐνθουσιάζῃ με τὴς δημοκρατικῆς ἀρχῆς τοὺς πολλοὺς λογίους ἄνδρας, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Ίωάννη Βηλαρά. Ὁ φρεσὸς 'Ελλῶν ποιητῆς εἶχε ἐλπίσει, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας ποὺ ἐκλήθησαν ναύσταξε στο Παρίσι, θὰ ἐξάγαν καὶ ὡς στή σλαβωνική 'Ελλάδα.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ὁ Ρήμα Φεριάος ἐσήγαγε σ' ἓνα χωριό τῆς Βιέννης, γέννητο τῶν 'Ελλήνων, γὰ να βλεπὴ τοὺς ὁμογενεῖς του καὶ γὰ τοὺς δῆν κοινὰ, γερόφραμα, τὰ ἔργεργετικά του ποιήματα... Ὁ Βηλαράς, μισοῦσε τὸ Θεσσαλὸ βάρδα, ἐκτρέφει κα' αὐτὸς σ' ἓνα χωριό τῆς Βενετίας, συγκαταλέγετο ἀπὸ τοὺς 'Ελληνεσ.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἡ Βενετία ἦταν μεγάλο 'Ελληνικό κέντρο. Ἐκτὸς τῆς παλαιῆς 'Ελληνικῆς κοινότητος, ἡ ὁποία ἀριθμοῦσε πολλὰ μέλη, περνοῦσαν ἀπὸ τὴν πόλι αὐτὴ πολλοὶ 'Ελπιανοί. Ἡ αειφῶτες καὶ ἄλλοι 'Ελληνεσ, ἴσχυροι καὶ ἐπιστημονικά. Ἡ πλειετία τοῦ 'Αγίου Μάρκου καὶ ἡ ἰστορική Ρίβα γὰ Σλαβὸν ἐνέεισαν ἀπὸ περσικῶν ἢ ἐγκατεστημένων 'Ελλῶνας, οἱ ὁποιοί, καταφύγοντο ἀπὸ διώξεων 'Ελληνικῆς ἐπαρχίας, συναντινοῦσαν ἐκεῖ γὰ να καλλιεργήσουν τὸν κρημὸ ποὺ τῆς 'Εθνικῆς ἀπολευτρώσεως...

Οἱ 'Ελληνεσ τῆς Βενετίας ἐδύναντο κατὰ προτίμησιν σὸ χωριό Φλοριάνο, τὸ ὁποῖο βρισκεται στήν πλειετία τοῦ 'Αγίου Μάρκου καὶ σώζεται ακόμα. Τὸ χωριό τὸ αὐτὸ ἔχει ἰστορία διακρίσεων ἔτιον καὶ διατηρεῖται σχεδὸν ἀμετάβλητο με τὰ μικρὰ διαμεγίσματα του καὶ τὴς παλαιάκεσ τοπογραφικῆς του. Ἰδρυτῆς τῶν ἐπιφῆς ἓνας πολιταξιδιολόγος Κρησάφορος, Φλοριάνος ὀνομαζόμενος.

Ὅπως εἶνε γνωστό σὲ ὅλους ποὺ ἔζησαν στή Βενετιά, τὸ «Καὶφ Φλοριάνο» δὲν κλείνει ποτὴ τὴς πόρτες του. Διακρινεῖται. Στὸ διάστημα τῆς διακοσμήσεως λειτουργίας του, τρεῖς μόνο νύχτες ἐκλείνει τὴς πόρτες του : Στὴ 16 καὶ 17 Μαΐου 1797, ὅταν εἰσβάλε στή Βενετιά ὁ στρατὸς τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, καὶ μιὰ νύχτα τοῦ 1849, ὅταν τ' Αὐστριακὸ στρατεύματα τοῦ Ρωδέσκι μῆχαν στήν πόλι καὶ καταγγύσαν τὴν Δημοκρατίαν, τὴν ὁποία πρὸ ἑνὸς ἔτους εἶχε πάλι ἀνακηρύξει ὁ Δανάη Μανίν.

Ἡ Μαντὸ Μανουγιόνης, ἡ γενναία Μυκονιάτισσα, περὶ τῆς ὁποίας ἔγραψαμε σὲ προηγούμενα φύλλα.

Πουλὰκι ξένο,
ξενητεμένο,
ποὺλὴ κραινο,
ποὺ νὰ σταθῶ ;
Ποὺ νὰ καθῶσ
νὰ ξενηχτίσω
νὰ μὴ χαθῶ ;
Βραδείας' ἡ μέρα,
σποδοὶ πέρα
καὶ δίχως ταῖρι
ποὺ νὰ σταθῶ ;
Ποὺ νὰ φρωλιάσω
σὲ ξένο δάσο,
νὰ μὴ χαθῶ ;
Λυγὰν οἱ κλάνοι,
τὰ φύλλα σιοδίναι,
γλυκοσυμνοῦνται
τ' ἄλλα ποὺλι.
Κ' ἐγὼ τὸ ξένο,
τὸ πικραμένο,
δίχως φωλιά,
ἀπ' ἓνα σ' ἄλλο
πετάω δεγτράκι,
νὰ βροὺ κλαδάκι
γὰ νὰ σταθῶ,
γὰ ν' ἀκουμπήσω
σὲ ξενηχτίσω
νὰ μὴ χαθῶ.

Ὁ Ίωάννης Βηλαράς, ἀφοῦ εγλύτωσε ἀπὸ τὴ χέρια τῆς Αὐστριακῆς 'Αστυνομίας, ἐναγύχηε στήν Πάδοβα, ἐοικῆσ τῆς σπουδῆς του, πῆρε τὸ διδακτικὸν καὶ γύρισε στήν 'Ηπειρο, ὅπου ἐδούλευε ὡς παιδοδύναμος 'Αλή Πασά. Ὁ Βηλαράς γίνικε ματρώσ στήν αὐτὴ τὸν πρῶτον, ἢ ἄλλον τὸν γρημὸ τοῦ Βελή Πασά. Τὸν συνόδευσαν στὴς ἐκαταρτίες του, στὸ Μοριά, στὸ Ρογχιτσόφι, στή Μακεδονία, στή Θεσσαλία. Στὰ 1814 ὁ Βηλαράς, σωστὸς ἱατροφιλόσοφος, ἔβγαλε τὸ πρῶτο τοῦ βιβλίου με τὸν ὀρθογραφικὸν καὶ τονικὸν ἐπαναστατικὸν τίτλο: «Η ρομηρὴ γλῶσσα. Τὸ βιβλίο εἶνε ἀφιερωμένο: «Πρὸς τὸ σοφολογισατο κηρ Ἀθανασίου Ψαλῆδα ἀρχηδουκαλον κε ἐπιστημονα του ελληνοκ σολιου του Γιαννου». Ἐπειτα ὁ Βηλαράς ἔγραψε ἑρωκὰ ποιήματα, σατυρικά καὶ μῦθους. Ἡ ποιητῆς τὸν ἔχει ἐντελῶς προσωπικὰ χαρίσματα. Πολλὴ ἐπιτυχία μὲν εἶνε καὶ οἱ μῦθοι του, 21 τὸ ὄλον. Στὸν Πρόλογο τῆς συλλογῆς τῶν μῦθων του γράφει:

Κι' ἀφῶντες ἀναγαιώθηκαν τὸ Ψέμα κ' ἡ Ἀλήθεια στῆς γῆς τῆ σφαιρῆ ἐκλήθησαν τὰ τόσα παραθύρια. Τα παραθύρια ἐξαισοῦ, τοὺς μῦθους ξεδιαλέγω, σκολῶν τὸ ψέμα ἄσο μοῦσοι καὶ τὴν ἀλήθεια λέγω.

Ὁ Ίωάννης Βηλαράς ἀπῆλθε ἐρῆσος προτεζέας: Ἦταν ματρώσ ἀ- κριώσ, βοτανικός πολιτικός (στὴν ἐποχὴ ποὺ ἡ Βοτανική ἦταν πολλὸ ἀπὸ σήμερα ἀναρχώστερη στὸς ματρώσ), ἔκανε καὶ τὸ φαρμακολογικὸ, μετέφρασε ποὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ ἀγαποῦσε τόσο τὴν

Η ΓΟΗΣΣΑ

Κανένας δεν σινιδόταν τόσο φίλιζα όσο οι δύο σύντροφοι του Αλνεία, ο Τρόες Νίσοσ και Εδρύαλοσ.

Ο Εδρύαλοσ ήταν νεότεροσ και ή ιητέρα τον όηζε έμπιστευτεί στή φροντίδα του Νίσοσ. Έτσι, μέσα στή φίλια του Εδρύαλου ίσχυζε κάποια εγγονοσύνη και κάποιος ασβασμόσ για το Νίσο, και μέσα στή φίλια του Νίσοσ ένα είδοσ πατρικήσ σπουγήσ για τον Εδρύαλο.

Ο γέρο-Άγάησ, που είχε διαδάξει και στούσ δύο τήν τήν των άλλων, τουσ έλεγε συχνά:

—Δέν άζεισ ό' έναν άντρα να παραδίνεται ολόφωνα στόν έρωτα μιασ σκλάβασ ή έστω και μιασ ελεύθερησ γυναίκασ. Η γυναίκα πλάσθηκε για να ήφάνη, για να μαγειρίει και καμιά φορά για να διασκεδάξη τουσ πολειμοστέσ στήσ ώρεσ τήσ αναπαύσέουσ τον. Έκείνουσ που άγατα μια γυναίκα περισσότερο άπ' όσο τήσ ταιριάζει, θά γίνη μια μέρα δοίλοσ τήσ. Στά σιμιοβλία θάμια τραγμαίνουσ από τίσ αναμνήσεσ των χυδιών τήσ. Ότχη, μέσα τον μια αγάπτερη άρρώστια που θά του σκοτίη το μυαλό και θά του παραλίθη τα πόδια στήν όρα τίτσ ποσείσ ή τήσ μάχησ. Αλενιατίασ τίποτε δέν είνε τιμώτεροσ κ' όφελιμώτεροσ από τή φίλια που ένώνει δύο άντρεσ. Μπορούν να έμπιστευτούν ό' έναν στόν άλλο τή μιστία τουσ, χωρίσ φόβο να προδοθύν. Μπορούν να βοηθήσουν ό' έναν τόν άλλο, χωρίσ να φοβούντα πώσ θά κινδυνέφουν. Έκείνουσ που άγατα μια γυναίκα, χάνει τή δύναμη του.

Έκείνουσ που έχει ένα φίλο, τή διπλοσμάζει. Μην Έγγυάτεσ ποτέ πώσ μια γυναίκα αφάνισε τήν Τροία. Ν' άποφρίγγετε τίσ γυναίκεσ, ό νεό...

Έκείνον τον καιρό παροικισάθηκε στό έχθρικό των Τρώων στρατόπεδο, μαζί με τουσ Ροιτοβούλοσ και μια γυναίκα άμαζόνα, ή Καμίλλη, κόρη του έξοριστόν βασιλιά Μετάβου.

Στήν πρώτη μάχη που δόθηκε, ή Καμίλλη, αφού έκανε πραγματική θραση στούσ στρατιώτεσ τών Τρώων με τή βέλη τήσ, έξαφνα τραβήξεσ το ξίφος τήσ για να πολεμήση από κοντά κ' άπάνω στήν όψη της βρέθηκε άντιμέτωχη με τόν έσπότη Εδρύαλο.

Η σύγκρουσισ ήταν φοβερή. Χτυπήθηκε γερά, τή ξίχη τουσ διασταυρώθηκαν και τ' άλογά τουσ, που βρέθηκαν τόνα πλάσ σ' άλλο, στρφογυρόσαν και χτυπόσαν το χώμα όμαχικά.

Έξαφνα, πάνω στή λίσσα τήσ πάλης, το χέρι του Εδρύαλου έπεσε κάτω άφρηο, όσόν ό ήρωασ ν' άγονόταν να ήπεραστίη τόν έναντί του. Κ' αυτό

Η Καμίλλη έκανε θραδοι στούσ στρατιώτεσ τών Τρώων, με τή βέλη τήσ...

Έλληγική, όστε στό φαρμακείο του δέν ήπηρεζαν παρά Έλληγικήσ έπιγραφέσ στά σινιδάτια των φαρμακίων. Και τίσ σινταγέσ του άζομη ό Βηλαράσ 'Ελληγιστί τίσ έγγραφε. Ο πατριωτισμόσ του ήπηρεσε άδιαφορικώτεροσ. Είνε άκάμη βέβαιον ότι έπασσε πολλούσ 'Ηπειρώτεσ από τή χείρα των δημίον του 'Αλή Παασά.

Όταν τή Σουλιτανικά στρατεύματα έπολιούρησαν τή Γιάννενα, στή 1820, ό 'Ιωάννησ Βηλαράσ—οίς'υνοσ για πατέρασ παιδιών—ένκινδύνεσε σοβαρά. Οι Σουλιτανικοί δού έσφαξαν τόν 'Αλή Παασά, έκαμαν και το άρχοντοσάτο του ίατρομυολοσόφου. Ο 'Ιω. Βηλαράσ έπρόφτασε, με τήν οικογένειά του, να καταφύγη στο Τραπεζόου του Ζαγορίου. Έκει πέθανε πάμψυχοσ στήσ 28 Δεκεμβρίου 1823.

Ο μακαρίτησ Σπυρ. Λάμυροσ στή «Ελληγομηνιάσ του έθιμοσισίασ τή έξήσ αξιοσμιμείασ:

«Ο Βηλαράσ άποθανών, άφησε, εκτόσ τήσ χήρασ, δύο υιούσ. Άλλά ποια ήπηρεν ή σούζουνοσ του; Ο Βιογραφάριασ άτόν Π. Πετριδής, εις τήν εκδοσίη τήσ Κερκύρασ τοσ 1828, δέν έχει λέγει τίποτε άπ' αυτήν, κ' έγώ δέ ούτε έν 'Αθηναισ, ούτε έν 'Ιωνανίοισ κατόρθωσα να μάθω τίσ περί τήσ σούζουνοσ του ποιστοσ. Άλλ' όμως ένδεικνύεται ότι σούζουνοσ του ποιστοσ ήπηρεσ πεισνάοσ ή θυγάτηρ του 'Αλέξάνδρου Γεροντίου. Εκείνου ό όποιοσ πεποιτιστόσασ προσέπαθε να σώση αυτόν κατά τήσ άνακρίσεισ, εις τήσ ήμέρασ του διογμοσ, και εις τήν οικίαν του όποιοσ προεγγυμάτιζε καθ' εκάστην έν Βενετία, κατά τή έγγραφα του Βενετικού 'Αρχείοσ, εις τή όποια ρητάσ άναφέρεται ότι ή θυγάτηρ αυτόσ ειχε ζητηθεί εις γάμον υπό του Βηλαράσ.

Τοιαυτοσρόσασ ή κόρη, ή έν εμάριετα άνταρραφεία εις τήν πόλιν των δογών, εμεινέ με τή δύο τίσ τέκνα στερημένη των πάντων, ώσ χήρα, εις γωνίαν τινά τήσ 'Ηπειροσ, εκτόσ άν μετεπίστευσε έν τήν Κέρκυραν, όπου ό Πολίτησ, εκδίδων τή έργα του Βηλαρά, δέν άπέλεπε μόνον εις τήν άδειαν τουσ όσ ποιστοσ και συγγραφέασ, άλλα και εις τήν φιλανθρωπίαν όδια να δοθ—ώσ έγγραφοσ— κάποια βοήθεια εις τήν χήραν γυναίκα του, ή όποια δια τή φρεσά τήσ Πατριδοσ διοτυμώματα έμεινε ήστερημένη των πάντων και εις τήν όποιασ θά δοθούσ ύλασ τή χρησμία όπου θά συναχθούσ από τήν παρουσά εκδοσίαν, αφού έθουν τή άναγκία τήσ εκδόσεωσ έξοδα.»

σινέθη γιατί άντίκειρεσ τή μάτια τήσ άμαζόνασ.

Η κόρη έφωσσε τότε το ξίφος τήσ και σίγουρα θάξε ξυπερδένει τόν νεό, άν δέν πρόφτανε να τρέξη προς βροβεία του ό Νίσοσ. Ο γενναίοσ πολεμιστήσ έδωσε ένα γρήγορο χτύπημα στο γονακείο ξίφος και με τόση μεγάλη δύναμη, που τόκανε δύο κομμάτια.

Έτσι ειχε τήν όρατά άμαζόνα στή διάθεσί του και μισοφωσσε να τή σκοτίη. Άλλά χωρίσ καθόλου να σταθή, έσφιξε το χάλινάρι του άλλου τον και παίρνοντασ το φίλο του μαζύ, γύρισε στο στρατόπεδο των Τρώων. Ειχε δει κ' αυτόσ τή μάτια τήσ Καμίλλησ κ' ειχε γοητευθεί...

Έκείνου το βράδυ ό Νίσοσ και ό Εδρύαλοσ, μια πρώτη φορά στή ζωή τουσ, δέν αισθανόταν καμιά εύχαρίστησι από τή φίλιζή τουσ συντροφία. Ο Εδρύαλοσ προσφασίτηκε πώσ ήταν χωρισμένοι κ' οι δύο φίλοι χωρίστηκαν κ' άποσπύθησαν στήσ σκηπέσ των.

Τήν άλλη μέρα το πρωί ό Εδρύαλοσ βγήκε άπ' το στρατόπεδο και παίρνοντασ ένα δύσβατο μονοπάτι, άνάμεσα από κάτι γαμψόλα, άνέβηκε σ' ένα ήρωμα άπ' ύπον φανότανε το στρατόπεδο των Ροιτοβούλων.

Ο Εδρύαλοσ στάθηκε εκει κ' ειχε τήν Καμίλλη που δληγοδοσ το άλογο τήσ στο ποτάμι. Κ' όταν αυτή Συναγερφισε στο στρατόπεδο, ό Εδρύαλοσ κατέβηκε από το λόφο και συνάντησε το Νίσο που γύρισε κ' αυτόσ στήν κατασκήνωσί τουσ.

Οι δύο φίλοι κατύχησαν και δέν έμειλσαν. Καθένας τουσ δίωκοσ διάβασε στήν έγκαρσία του άλλου τήν κερφή σκέψη που τουσ βασάνιζε.

Και τίσ δύο άκόλουθεσ ήμέρεσ δέν ιδόθησαν καθόλου. Όσπόσ ό Νίσοσ, όταν έβρινε μόνουσ του, έπασσε το κεφάλι του και σιλόλογιστήκε:

— Είνε φανερό πώσ άγαπούμε κ' οι δύο τήν ίδια γυναίκα. Όσο αυτή θάμια μισοστάμασ, θά γάνομε το θάρροσ μασ και θάμιασε άναηδοφοι στή μάχη. Είνε άνάγκη λοιπόν να σκοτίησ τήν Καμίλλη, άν θέλω να μείνω φίλοσ του Εδρύαλου, πράγμα που το επιθυμώ περισσότερο από κάθε άλλο. Άλλά πρέπει να τή σκοτίησ με δόλο, στή σκοτεινά, χωρίσ να ιδώ το πρόσωπό τήσ, γιατί τότε δέν θά βρω τή δύναμη να τή χτυπήσω.

Τήν ίδια όρα σκεφτόταν κ' ό Εδρύαλοσ, όμοιόναχοσ, μέσα στή σκηπή του:

— Άν αυτή ή γυναίκα γίνη σκλάβασ μασ, ή έμεινα θ' άγαλήνη, και τότε θά κάνω το Νίσο δυστυμωμένο, ή το Νίσο θ' άγαλήνη, και τότε θά μισήσω το φίλο μου. Πρέπει λοιπόν ή Καμίλλη να βγη, χωρίσ άλλο,

από τή μέση. Δέν πρέπει όμως να τή χτυπήσω κατά πρόσωπο, γιατί μόλιεσ ιδώ τή μάτια τήσ, το σταθί θά μου πέση άπ' τή χείρα...

Έκείνη τή νύχτα, μια νύχτα άφύγγορη και σκοτεινή, ή Καμίλλη κομώτανε βαθεία, έπιλοκωμένη σε μια άσχη τήσ σκηπέσ τήσ.

Μια μικρή λυχνία έφρηγε και φώτιζε άμυδρά τήν περιχειραία και το θώρακά τήσ, λυθσαν κρεμασμένα στόν τοίχο, άφίνοντασ άφώτιστο το πρόσωπο τήσ κόρησ.

Ο Νίσοσ μπηκε κρυφα στή σκηπή χωρίσ να τήν νοήση κανείσ, κούταξε το χαρτομένο σάμα τήσ κορησ ποίταν έπιλοκωμένη στο χάλι, κ' άναστέναξε. Μά σινηθεσ άμέσωσ.

Κανόνισε τότε το μέροσ όπου έπρεπε να χτυπήη και βίθισε το μαχαίρι τον στήν καρδιά τήσ άμαζόνασ.

Τήν ίδια στιγημύ φάνηκε στήν πόρτα κ' ό Εδρύαλοσ, μ' ένα μαχαιρίο στο χέρι.

—Τελείωσε! του ειπε άπλά ό Νίσοσ.

Κ' άμέσωσ πρόσθεσε:

—Ζήτω ή φίλια!...

Κ' οι δύο φίλοι άγκαλιαστίσαν κλαίγοντασ άπ' τή χαρά και τήν ειτύχια τουσ.

ΚΙΝΕΖΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

Στήν Κίνα, ή προσβολητικώτερη χειρονομία είνε να άγγίξη κανείσ με τή χείρα τον τήν κοιλία ένόσ άλλοσ. Έπίσως εκει θεωρείται ύβριστικό να χαιρετίη κανείσ με μια άλλη κλίση τήσ κεφαλήσ, πράγμα που στίοιχεσ άλλοτε άρετά έπυλοκωτήματα στούσ Ενώπιουόουσ, οι όποιοι άγνοούσαν τή κινεζικά έθιμα.